

77 (77).
MIKIRTİÇ KHAÇATIRYAN'IN ANLATTIKLARI
(1907, ŞEBİNKARAHİSAR DOĞUMLU)

Bizim Şebinkarahisar'ın Keçeyut Köyü'nde insanlar tezgâh üzerinde keçe yaparlardı.

Bir gün, gelip çalışan bütün Ermeni erkeklerini ayırdılar; onları cami inşa etmeye götürdüler. Sonra onların analarını ve ablalarını Zara'nın Ğavaklı [Kavaklı] Köyü'ne götürdüler. Jandarmalar ellerinde kırbaçlarla herkesi hayvanları sürer gibi sürüyorlardı. Yaşlılardan yürüyemeyecek durumda olanların başlarını ayaklarının arasına sokup, onları o şekilde bağladıktan sonra Zara Vadisi'ne yuvarlıyorlardı... Dedeciğimi baltayla öldürdüler. Bizi ordan, büyük bir kayanın yanında bulunan Kayabaş denen açıklığa götürdüler...

Hüseyin isimli bir Türk jandarma vardı. Onunla birlikte başkaları da vardı. Onlar varımızı yoğumuzu elimizden almaya, kızlara gözlerimizin önünde tecavüz etmeye, hamile kadınların karınlarını yarmaya, onların karınlarından çıkardıkları bebekleri birbirlerine fırlatmaya başladılar. Biri bir kız götürdü, bir diğeri oğlan; ne buldularsa götürdüler.

Beni kaçırın Türk beni dükkânında uyuttu. Ona : "Annem ve babam neredeler?" diye sordum.

Eliyle boğazımı işaret edip öldüklerini ima etti. O adamın evinde bize ait bir yorgan gördüm. Demek ki, evimizi yağmalayan o adamdı. Kaçmayı düşündüm. Gece vakti kaçtım. Birçok Ermeninin toplandığı meydana gidip onlara : "Beni de yanınızda sürgüne götürün" dedim.

Niyetim annemi, babamı bulmaktı. İnsanlar beni bir arabanın içinde sakladılar; nefes alabileyim diye üstüme bir kazan koydular. Dalğos Nehri'ni (Tavros) geçtik. Çok uzaklarda, Fırat ve Dicle'nin birleştiği Zıvane yakınlarındaki Divriği'ye ulaştık. Orada Ermeni kızlar kendilerine tecavüz edilmesin diye, dans eder gibi birbirlerinin ellerinden tutup Divriği Vadisi'nden Fırat Nehri'ne atladılar.

Orda nasıl olduysa bir Türk beni aldı; eşeğin üstüne oturttu; gözlerimi bağladı. Orda bir değirmen vardı; ordan götürdü. Götürdü ve göz bağımı çözdü. Beni köyüne, evine götürdü. Onların hizmetkârı oldum. Orda, bizim köyden Sirarpi'yle karşılaştım. Ona : "Seni kaçıracağım" dedim.

Biz ölümden korkmuyorduk; biz Türkten korkuyorduk. Üç gün üç gece samanların arasında yaşadık; tarlalarda birbirimizin gözyaşlarını yalayarak, tohum yiyerek hayatta kaldık. Su yoktu; ama dayandık. Geldiler; bizi yakalayıp ağalarımızın evine götürdüler. Ben keçileri otlatıyordum. Bir gün keçiler buğdayı yemişti; ağam başımı dizlerinin arasına soktu ve başladı beni dövmeye; ben ise dişlerimle onu ısırdım. Nefsi müdafaa iyi şeydir!

1919 yılında bir adam erkek kardeşini aramaya geldi; beni görüp : "Sivas'a gider misin?" diye sordu.

- Evet isterim, dedim.

Ađamdan rica ettim : "Ben dört yıl çalıştığım ağam, beni azat et!" dedim.

Ağam da dedi ki : "Azat ederim; ama elbiselerini burda bırakacaksın."

Sırapı'yi de yanımda götürmek istedim. Gelmedi.

Adam beni Ermeni yetimhanesine verdi, Miss. Kushman'in yanına yerleřtirdi.

Orda beni yıkadılar, giydirdiler; ayak parmağım eğriydi; ayağım hiçbir ayakkabıya girmiyordu; ayağımı tedavi ettiler. Sonra ancak 1922'de Ermenice alfabeyi đrenebildim. Evlendim. Bir ailem oldu. Sonra Ermenistan'a geldik